

nuosprendžio senaties terminas dėl BK 153 straipsnyje numatytos veikos padarymo Laimutei Kedienei sueitų tik 2020-03-23.

45. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, aplinkybė, kad pirmosios instancijos teismas Laimutės Kedienės padarytą veiką vertino kaip apysunkę, esminės įtakos bausmės rūšiai bei jos dydžiui neturėjo. Skiriant bausmę buvo atsižvelgta į visas reikšmingas 54 straipsnio 2 dalyje numatytas aplinkybes. Pagrįstai, atsižvelgiant į atsakomybę lengvinančių ir sunkinančių aplinkybių nebuvimą, padarytos veikos pobūdį, motyvus, nuteistąją charakterizuojančius duomenis nustatytas kiek didesnis laisvės apribojimo bausmės dydis nei šios bausmės rūšies vidurkis. Taigi pripažinus, kad apeliančės padaryta veika priskiriama nesunkių nusikaltimų kategorijai pagrindo keisti jai pirmosios instancijos teismo paskirtą bausmę nėra.
46. Apeliančė nesutinka, jog jai inkriminuota veika yra tęstinio pobūdžio. Su tokia pozicija teisėjų kolegija neturi pagrindo sutikti. Aiškinant teismų praktikoje tęstinės nusikalstamos veikos sampratą yra nurodyta, kad tęstine pripažįstama tokia nusikalstama veika, kuri susideda iš dviejų ar daugiau tapačių ar vienaarūšių veikų, iš kurių kiekviena, vertinant atskirai, atitinka to paties BK straipsnyje nurodyto nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo objektyviuosius požymius, tačiau jos visos yra jungiamos vieningos tyčios (kasacinės nutartys baudžiamosiose bylose Nr. 2K-P-412/2007, 2K-307/2007, 2K-743/2007, 2K-232/2010, 2K-474/2010, 2K-650/2010, 2K-178-976/2017 ir kt.). Pagal teisminę praktiką tęstine veika taip pat gali būti pripažįstamos situacijos, kai pasikartojantys veiksmai nėra tapatūs ar vienaarūšiai, tačiau jais įgyvendinamas tas pats veikos požymis arba alternatyvūs veikos požymiai. Veiksmai, kuriais įgyvendinami alternatyvūs veikos požymiai, paprastai pripažįstami tęstine nusikalstama veika, jei juos jungia vieninga kaltininko tyčia ir jie yra padaryti dėl to paties nusikalstamos veikos dalyko (2K-253-693/2017).
47. Bylos duomenimis nustatyta, kad Laimutė Kedienė mažametės tvirkinimo veiksmus atliko nuo 2009-07-01 iki 2010-07-16. Kaip matyti iš kaltinimą apeliantei pagrindžiančių duomenų (liudytojų Laimos Lavastės, Astos Kuznecovaitės, Sergėjaus Lemziakovo ir kt., sekimo protokole užfiksuotų duomenų), pokalbiai seksualine tematika, vartojant vulgarius, vyriškus lytinius organus bei seksualinius nukrypimus apibūdinančius, mažamečiui asmeniui neabejotinai nepriimtinius žodžius bei išsireiškimus, vyko sistemingai, pakankamai ilgą laikotarpį, turint iš esmės vieningą sumanymą, kad mažametės Deimantės Stakūnaitės globa neatitektų jos motinai Laimutei Stankūnaitei ir pastaroji liktų gyventi su savo teta bei seneliais. Kaip matyti iš sekimo protokole užfiksuotų duomenų, mažametei girdint arba tiesiogiai bendraujant su pastarąja buvo vartojami pasikartojantys kaltinime nurodyti žodžiai bei frazės, iš esmės tokiame pačiame kontekste, kas tik patvirtina esant vieningą tyčią, siekiant to paties tikslo. Jei vertinti kiekvieną nuteistosios pasakytą kaltinime nurodytą frazę ir atskirtus žodžius atskirai, tai atitiktų to paties BK straipsnyje nurodyto nusikaltimo (t.y. BK 153 straipsnyje) požymius. Pirmosios instancijos teismas padarė pagrįstą išvadą, jog apeliančės padaryta nusikalstama veika yra tęstinio pobūdžio, apibrėžta konkrečiais pradžios ir pabaigos laikotarpiais.

Dėl nuteisimo pagal BK 153 straipsnį

48. Laimutė Kedienė nesutinka su skundžiamą nuosprendį priėmusio teismo išvada, kad jos veiksmuose yra BK 153 straipsnyje numatytos nusikalstamos veikos požymiai, vertindama, kad negalima baudžiamoji atsakomybė dėl kelių mažamečiui pasakytų frazių.
49. BK 153 straipsnyje numatyta nusikalstama veika kėsinamasi į mažamečio asmens seksualinį neliečiamumą, nepriklausomai nuo suaugusių asmenų požiūrio į atliekamus veiksmus, kai nustatyta, kad tokie veiksmai sukėlė per ankstyvą vaiko domėjimąsi lytiniais santykiais ir kitokius neigiamus padarinius. Tvirkinaujantys veiksmai baudžiamajame įstatyme nėra apibrėžti, nenustatyta, kas sudaro

tokių veiksmų turinį. Tvirkinamųjų veiksmų turinį atskleidžia teismų praktikos išaiškinimai, pagal kuriuos mažamečio tvirkinamieji veiksmai paprastai pasireiškia demonstruojant mažamečiui lytinius organus, jį nurengiant, glostant vaiko kūną ar jo lytinius organus, taip pat lytiškai santykiuojant ar tenkinant lytinę aistrą mažamečio akivaizdoje ir pan. (kasacinės nutartys baudžiamosiose bylose Nr. 2K-649/2012, 2K-205/2013, 2K-252/2013). Taigi, kaip matyti, teismų praktikoje yra apibrėžiami dažniausiai pasitaikantys veiksmai, kurie yra prilyginami mažamečių tvirkinimui, tačiau tokių veiksmų sąrašas nėra baigtinis. Ar konkretūs kaltininko veiksmai laikyti nusikalstamais BK 153 straipsnio prasme, turi būti sprendžiama atsižvelgiant į konkrečios bylos aplinkybes.

50. Apeliacinės instancijos teismui, įvertinus byloje nustatytas aplinkybes, nekyla abejonių, kad Laimutės Kedienės veiksmai atitinka BK 153 straipsnyje numatytos nusikalstamos veikos požymius. Visų pirma, veikos padarymo metu (nuo 2009-07-01 iki 2010-09-30) mažametei nukentėjusiai buvo vos 5-6 metai. Iš slapto sekimo protokole užfiksuotų pokalbių matyti, kad aptariama tematika, vartojant kaltinime nurodytus, pasikartojančius žodžius bei frazes yra kalbama pakankamai dažnai, kelių dienų intervalais. Mergaitės yra klausiama, pas ką nori gyventi, vadinant jos mamos tariamus draugus kaltinime nurodomais vulgariais, necenzūriniais žodžiais, vaikas yra klausinėjamas apie šiuos žmones (ar atsimena konkretų asmenų, ką šis jai daręs ir pan.), be to, vaikas yra mokomas atkartoti tam tikras frazes. Matyti, kad šie klausimai užduodami dažnai, pakankamai įkyriai, kartais mergaitė į tai sureaguoja spiegdama (2010-03-28, 17:57 val.), arba į suaugusių asmenų komentarus nereaguoja apskritai, užsiimdama savo žaidimais, tačiau klausimas jai yra pakartojamas, taip siekiant atkreipti mergaitės dėmesį, pastaroji prašo senelių nutilti (2010-04-03, 20:27), galų gale pati atkartodama suaugusiųjų vartojamus vulgarius žodžius. Fiksuota, kad mažametė, klausinėjama, ar Andrius Ūsas bučiavo jai akis, pradėjo šaukti, prašydama nustoti kalbėti (2010-04-04, 15:57 val.), tačiau matyti, kad pokalbis apie seksualinius santykius, vėlgi vartojant vulgarius žodžius, buvo tęsiamas toliau. Priešingai nuteistosios apeliacinio skundo argumentams, kaltinime nurodytos frazės bei žodžiai akivaizdžiai nėra pavieniai, o įvertinus jų vartojimo kontekstą, neabejotinai laikytini kaip tvirkinantys mažametę. Nors nuteistoji ne kartą akcentavo tuometinę situaciją dėl kilusio pedofilijos skandalo, kuomet buvo transliuojamos televizijos laidos, siekiant informuoti visuomenę apie aktualius įvykius, dėl ko, pasak jų, natūralu, kad apie tai buvo pasikalbama ir Kedžių namuose, vis dėlto, iš slapto sekimo metu užfiksuotų įrašų matyti, kad, kaip minėta, tai nebuvo vien tik tuometinių aktualių įvykių aptarimas tarp suaugusiųjų – apie tai buvo kalbama tiesiogiai su pačia mergaite, įkyriai jos klausinėjant tų pačių dalykų, susijusių su lytiniais santykiais, tiek pastarosios atžvilgiu, tiek ir jos mažametės pusseserės. Taigi aptariamoms apeliančioms pateiktas situacijos konteksto vertinimas teismo laikytinas ne tik kaip siekimas minimalizuoti savo vaidmenį nusikalstamos veikos padaryme, tačiau ir sumenkinti pačius įvykius, juos pateisinant tuometine situacija dėl kilusio skandalo, dingusio sūnaus, savo asmeniniais išgyvenimais dėl šių įvykių ir pan.
51. Neturi reikšmės, kaip kaltinime nurodomas frazes bei žodžius, taip pat patį tuometinį situacijos kontekstą vertino suaugę asmenys, t.y. mažametės nukentėjusiosios močiutė Laimutė Kedienė. Iš mergaitės elgesio matyti, kad tokiems pokalbiams ji priešinosi, jai tai akivaizdžiai kėlė nepasitenkinimą. Neabejotina, kad tokie apeliančioms veiksmai, kuomet yra intensyviai bendraujama seksualinio pobūdžio temomis, panaudojant amoralius, necenzūrinius, vulgarius išsireiškimus, frazes apie lytinius santykius, vyro lytinius organus 5-6 metų amžiaus vaikui neabejotinai sukelia ar gali sukelti per ankstyvą susidomėjimą lytiniais santykiais, o taip pat ir nesveiką, iškreiptą santykių tarp lyčių įsivaizdavimą, taip pakenkiant vaiko psichologinei būsenai bei jo asmenybei. Pažymėtina ir tai, kad BK 153 straipsnyje numatytos nusikalstamos veikos sudėtis yra formali, todėl pakanka neteisėtų veiksmų atlikimo, kad veika būtų laikoma baigta. Tai, kad vaikas jau anksčiau, apeliančioms Laimutės Kedienės teigimu, tokius pačius žodžius žinojo ir juos vartojo apklausų metu, reikšmės nuteistosios

veiksmų vertinimui neturi. Akivaizdu, kad tokių žodžių prasmės vaikas nesupranta, todėl vien tai, kad konkretūs žodžiai yra atsiradę vaiko žodyne, jokių būdu nereiškia, kad jų nuolatinis vartojimas vaikui girdint arba bendraujant su juo, pastarojo neveikia neigiamai. Pažymėtina ir tai, kad Laimutė Kedienė nėra kaltinama tuo, jog būtent ji išmokė mažametę vartoti aptariamus žodžius. Be to, kaip jau buvo minėta, vaikui buvo užduodami ir seksualinio pobūdžio klausimai apie vyro lytinio organo kišimą, vyro lytiniai organai mergaitei apibūdinami pasirenkant vulgarius, amoralius išsireiškimus, taip tendencingai formuojant iškreiptą vaiko požiūrį į lytinius santykius. Tokių veiksmų negalima pateisinti ir tuo, kad aptariamu laikotarpiu buvo pareikšti įtarimai tam tikriems asmenims dėl galimo mažametės seksualinio išnaudojimo (tarsi darant išvadą, esą natūralu, jog namuose apie tai buvo kalbama). Priešingai, Deimantės Stankūnaitės močiutei manant, kad vaikas galėjo būti išnaudojamas seksualiai, pokalbiai su mažamete, tikėtina, galėjo dar labiau pakenkti pastarosios psichologinei būsenai, ir apeliante, būdama suaugęs bei išsilavinęs žmogus tą turėjo suvokti. Todėl visiškai nesuprantami ir nelogiški tokie argumentai, ir vertinami kaip siekimas pateisinti priešingus teisei veiksmus, sumenkinti savo vaidmenį nusikalstamos veikos padaryme.

52. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, Laimutė Kedienė veikė tiesiogine tyčia. Kaip nurodyta anksčiau, nuteistoji sistemingai vartojo vulgarius, necenzūrinius žodžius, amoralaus turinio frazes, susijusias su lytinių organų pavadinimais, lytinės aistros tenkinimu, girdint mažametei bei tiesiogiai bendraudama su ja, suvokdama, kad tokie kaltinime nurodyti žodžiai bei išsireiškimai yra nevartotini prie mažamečio asmens, traumuojantys bei kitaip neigiamai jį veikiantys, t.y. neabejotinai suvokė pavojingą veikos pobūdį. Apeliantės neteisėtų veiksmų sistemingumas ir tendencingumas, rodo, kad pastaroji norėjo taip veikti, t.y. ji kryptingai siekė paveikti mažametę, įteigti jai negatyvų jos mamos vertinimą, sudaryti visuomenei įspūdį, kad mergaitė mamos nekenčia, kad buvo jos tariamų draugų seksualiai išnaudojama ir pan.

Dėl liudytojų parodymų bei kitų byloje surinktų įrodymų vertinimo

53. Apeliantė Laimutė Kedienė apeliaciniame skunde teigia, jog skundžiamą nuosprendį priėmęs teismas nevertino 2008-12-17, 2008-12-30 mažametės Deimantės Stankūnaitės apklausos protokolų, taip pat kritiškai vertino 2009-06-09, 2009-10-23 mažametės apklausos protokolus bei nepasisakė apie 2009-04-15 pastarosios psichologinį įvertinimą. Atkreiptinas dėmesys, jog šios baudžiamosios bylos nagrinėjimo dalykas yra mažametės Deimantės Stankūnaitės intelektualus tvirkinimas, dėl kurio yra nuteista Laimutė Kedienė. Nėra sprendžiamas klausimas, ar mažametis vaikas buvo tvirkinamas apeliantės nurodomų asmenų, t.y. Andriaus Ūso, Jono Furmanavičiaus ir Aido, todėl, šiuo atveju, nėra reikšmingi ir nukentėjusiosios parodymai apie šias aplinkybes. Tuo tarpu, dėl fakto, kad vaikas jau 2008 - 2009 m. apklausų metų vartojo atitinkamus vulgarius, kaltinime nurodytus žodžius, buvo pasisakyta ir teismas dar kartą šių argumentų nekartoja. Aukštesnysis teismas taip pat nevertina skundo argumentų apie neva Andriaus Ūso ir kitų asmenų tvirkintą mažametę nukentėjusiąją Deimantę Stankūnaitę. Lietuvos teismų informacijos sistemos Liteko duomenimis, Vilniaus miesto apylinkės teismo 2012-11-30 nuosprendžiu Andrius Ūsas išteisintas, nustačius, kad nepadaryta veika, turinti BK 153 straipsnyje numatytą nusikalstamos veikos požymių. Nuosprendžio teisėtumas ir pagrįstumas patikrintas apeliacinės instancijos teismo, 2013-04-10 Vilniaus apygardos teismo nutartimi nuosprendis paliktas galioti nepakeistas. Taigi mergaitės tvirkinimo faktas (kaltinant tuo Andrių Ūsą) nepasitvirtino, o nuteistosios Laimutės Kedienės skundo argumentai, esą nurodyto asmens išteisinimas nepatvirtina, kad to nebuvo, atmetamas kaip visiškai nepagrįstas. Be to, priešingai skundo argumentams, šis nuosprendis nebuvo vertinamas kaip įrodantis Laimutės Kedienės kaltę šioje baudžiamojoje byloje. Šio nuosprendžio motyvais buvo vadovaujamasi pagrindžiant aplinkybes apie sistemingą aptariamą tematiką žodžių vartojimą Kedžių namuose.

54. Jokia logika nėra pagrįsti apeliančios Laimutės Kedienės argumentai, esą turėtų būti trauktini atsakomybėn už vaiko tvirkinimą visi asmenys, apklausinęję nukentėjusiąją (ikiteisminio tyrimo teisėja, psichologė, taip pat mergaitės seneliai T. ir S. Stankūnai). Ikiteisminio tyrimo teisėja, dalyvaujant psichologei, apklausinėjo mažametę apie galimai padarytos nusikalstamos veikos kitame tyrime aplinkybes, atitinkamai užduodant vaikui klausimus, t.y. atliko įstatymo priskirtas funkcijas ikiteisminio tyrimo metu. Tuo tarpu, mažametės seneliai Stankūnai, kaip matyti iš pastarųjų parodymų, yra vieną kartą mergaitės paklausę, ar ji žinanti, ką reiškia žodis „pedofilija“. Tai jokių būdu negalima prilyginti apeliančios padarytai veikai, kuri, kaip ne kartą akcentuota, pasireiškė sistemingu ir ne tik pavienių žodžių vartojimu, tačiau ir seksualinės tematikos pokalbiais apie lytinės aistros tenkinimą, mergaitė buvo mokoma atkartoti tam tikrus žodžius.
55. Pirmosios instancijos teismas, grįsdamas Laimutės Kedienės kaltę vadovavosi liudytojų Astos Kuznecovaitės, Laimos Lavastės, Sergejaus Lemziakovo, Remigijaus Juodkazio, Evelinos Talalienės, Vitalijos Petrokienės, taip pat pačios mažametės Deimantės Stankūnaitės ir jos mamos Laimutės Stankūnaitės duotais parodymais, pripažindamas juos patikimais. Su tokiu paminėtų liudytojų parodymų vertinimu iš esmės sutinka ir aukštesnysis teismas. Pažymėtina, jog dalis paminėtų liudytojų yra niekaip nesuinteresuoti bylos baigtimi, jie tiesiogiai vadinamajame pedofilijos skandale nedalyvavo, neišreiškė palaikymo nei vienai iš konfliktuojančių pusių, aptariamam laikotarpiu atliko savo tarnybines pareigas, taigi vertinti, kad šių liudytojų parodymai yra neobjektyvūs nėra pagrindo. Matyti, kad pirmosios instancijos teisme buvo apklaustas Garliavos policijos nuovados viršininkas Sergejus Lemziakovas, kuris patvirtino savo ikiteisminio tyrimo metu duotus parodymus ir paaiškino, kad po teismo procesinio sprendimo dėl mažametės perdavimo jos motinai priėmimo dažnai lankydavo Kedžių gyvenamojoje aplinkoje. Nors liudytojas negalėjo pasakyti, ar tikrai mažametė, buvusi toje pačioje patalpoje, girdėjo Laimutės Kedienės pasakytą frazę „Mergaitė ne kartą yra sakiusi, kad nenori važiuoti pas mamą, nes nenori, kad jai būtų kišamas „sysalas“ į burną“, patvirtino, kad frazės „pedofilas“, „iškrypėliai“, „išgamos“ namuose sakydavo Laimutė Kedienė bei kiti asmenys tiek girdint mažametei Deimantei Stankūnaitėi, tiek ir jai negirdint (t. 14, b.l. 121-125). Lietuvos Kriminalinės policijos Liudytojų ir nukentėjusiųjų apsaugos valdybos poskyrio viršininku dirbantis liudytojas Remigijus Juodkasis pirmosios instancijos teisme metu parodė, kad per keletą metų (nuo 2009-10-06 iki maždaug 2012 m. gegužės vidurio) saugant nukentėjusiąją mažametę, jam susidarė vaizdas, kad mergaitei daromas poveikis, o nusistatymas prieš mergaitės mamą galėjo turėti neigiamą įtaką jos elgsenai. Paaiškino, kad mergaitė daug laiko praleido senelių Kedžių apsuptyje (t.15, b.l. 168-171). Liudytoja apklausta žurnalistė Laima Lavastė parodė, kad 2009 m. rugpjūtį arba rugsėjo pradžioje ji atvyko į Klonio gatvę pasikalbėti su Drąsiumi Kedžiu. Jei bekalbant su mergaitės seneliais, šie ją pakvietė ir pasakė „Papasakok tetai, kaip Ūsas ten tau rodė „sysalą“, ir kalba išėjo apie „sysalus“, jų kaišiojimus“ jo rodymus ir skysčius. Iš mergaitės reakcijos liudytoja sprendė, kad jai jau viskas buvo atsibodę, toks jausmas, kad ši pasakoja ir pasakoja, ir jai turi dar kartą tai pasakoti (t. 14, b.l. 131-136). Šios liudytojos parodymai neabejotinai patvirtina, kad su mergaitei buvo kalbama seksualine tematika, vartojant vulgarius žodžius ir išsireiškimus, nors nuteistoji atkakliai teigė, jog apie tai buvo kalbama tik tarp suaugusių, vaikas tik lakstydavo namuose ir galbūt galėjo tokias kalbas išgirsti, o taip pat galėjo tokius žodžius girdėti ir per transliuojamas televizijos laidas. Nuteistosios Laimutės Kedienės skunde nurodomas aplinkybės, esą liudytoja Laima Lavastė buvo Andriaus Ūso draugė ir, tikėtina už atlygį, gynė jo poziciją televizijos laidoje, teismas laiko visiškai deklaratyviais, vertindamas juos kaip subjektyvią, objektyviais duomenimis nepagrįstą apeliančios nuomonę. Aplinkybės, kad kaltinime nurodytos frazės sistemingai buvo vartojamos Kedžių namuose girdint mažametei bei bendraujant su ja, patvirtina ir liudytojos žurnalistės Astos Kuznecovaitės parodymai. Ji pirmosios instancijos teismui paaiškino, kad pas Kedžius atvyko 2010-07-16 ir jau tą patį vakarą

Laimutė Kedienė kartu su Neringa Venckiene gyvenamojo namo terasoje, girdint mažametei, pasakojo apie „pedofilų klaną“, mergaitės prievartavimą, kad pedofilai yra Jonas ir Ūsas (t. 14, b.l. 114-118). Nuteistoji Laimutė Kedienė bei prašo liudytojos Astos Kuznecovaitės parodymus vertinti kritiškai, kadangi ji vartodavo alkoholį ir būdavo apsvaigusi. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, tokios aplinkybės nėra pakankamas pagrindas vertinti liudytojos parodymus kaip neobjektyvius ar nepatikimus. Tai, kad būdama Kedžių namuose (ne kartą ten nakvojo) vartojo alkoholį, nereiškia, jog ji nesugebėjo suvokti situacijos ir kritiškai ją vertinti. Ikiteisminio tyrimo metu duotus parodymus ji patvirtino ir teismo posėdžio pirmosios instancijos teisme metu. Be to, aplinkybė, kad ji, palaikydama Kedžius ir tikėdama skandalo tikrumu, vėliau savo poziciją pakeitė, išsiaiškinusi daugiau faktų apie šią istoriją, taip pat neleidžia savaime vertinti parodymus kaip nepatikimus. Liudytoja apklausta Vaiko teisių apsaugos skyriuje vyriausiąja specialiste dirbanti Vitalija Petrokienė parodė, kad daugiausiai dirbo vykstant bendravimui su vaiku ir mama 2010 sausio mėn. – 2011 m. gruodžio mėn. vidurio. Yra lankusis Kedžių namuose, ir, nors negirdėjo, kad šiuose namuose būtų vartojami žodžiai, nurodyti kaltinime, tačiau iš pačios mergaitės yra girdejusi išsireiškimą, kuriame pavartojo ir žodį „pedofilas“ (t. 14, b.l. 129-130). Visų šių išvardintų liudytojų parodymai yra nuoseklūs, proceso metu nesikeitė, vieni kitus papildė, be to, jų paaiškinimus apie sistemingai Kedžių namuose vartojamus kaltinime nurodytus žodžius ir frazes patvirtina ir Slapto pasiklausymo protokolai. Kaip minėta, nėra jokių duomenų apie liudytojų suinteresuotumą bylos baigtimi, siekiant ar motyvus duoti neteisingus, nuteistosioms nepalankius parodymus. Todėl pagrįstai pirmosios instancijos teismo teisėjų kolegija vadovavosi jų parodymais.

56. Liudytoja pirmosios instancijos teisme apklausta Kauno rajono savivaldybės Vaiko teisių apsaugos skyriaus vyriausioji specialistė Evelina Talalienė parodė, kad šiose pareigose dirba tik nuo 2010-09-14, o pirmą kartą Kedžių namuose galėjo būti maždaug po trijų mėnesių (t. 14, b.l. 125-129). Taigi sutiktina su Laimutės Kedienės skundo argumentu, kad, šiuo atveju, liudytojos Evelinos Talalienės parodymai nei patvirtina, nei paneigia kaltinimo aplinkybės, kadangi ji nurodytu adresu lankėsi jau po inkriminuotos veikos pabaigos.
57. Liudytojos Laimutės Stankūnaitės parodymai netiesiogiai patvirtina padarytą nusikalstamą veiką. Liudytoja pirmosios instancijos teisme parodė, kad dukra jai yra pasakojusi, kad Kedžiai mokė dukrą piešti vyrus ir jų lytinius kai ji eis pas „dėdes“ (prokurorus, policijos pareigūnus). Jie aiškino mergaitei, kas yra „sysalas“, „pimpalas“ (t. 15, b.l. 83-89). Vien ta aplinkybė, kad liudytoja yra mažametės Deimantės Stankūnaitės motina, turi suinteresuotumą bylos baigtimi, neduoda pagrindo abejoti liudytojos parodymų patikimumu. Pažymėtina ir tai, kad Laimutės Stankūnaitės parodymai proceso metu buvo nuoseklūs, jos nurodomas aplinkybės apie nederamų žodžių vartojimą Kedžių namuose, įtaigą vaikui patvirtina ir kitų anksčiau aptartų liudytojų (Sergejaus Lemziakovo, Astos Kuznecovaitės, Remigijaus Juodkazio ir kt.) parodymai.
58. Aukštesnės instancijos teismo vertinimu, atsižvelgiant į mažametei Kedžių namuose darytą įtaką (įtaiga vaikui jo tėvo namuose konstatuota 2012-11-30 Vilniaus miesto apylinkės teismo nuosprendžiu, be to, Olga Girdauskienė buvo nuteista dėl poveikio nukentėjusiajai laikotarpiu nuo 2008-12-25 iki 2012-05-17), pagrįstai vadovautasi jos vėlesne, t.y. 2013-06-07 apklausas, kurios metu Deimantė Stankūnaitė parodė, kad blogus žodžius ją vertė sakyti jos močiutė, Olga Girdauskienė. Atsižvelgiant į tai, kad, kaip jau buvo minėta, kaltinimai Andriui Ūsui padarius BK 153 straipsnyje numatytą nusikalstamą veiką nepasitvirtino, negalima vertinti, kad mažametės parodymai dėl jos atžvilgiu atliktų veiksmų pasikeitė įtakoti gyvenimo su mama Laimute Stankūnaitei ir pastarosios priešišku nusiteikimu prieš mažametės senelius. Apeliantė Laimutė Kedienė analizuoja 2014-10-14 mažametės apklausą, kaip neatitinkančią įrodymams keliamų reikalavimų, tačiau pažymėtina, jog

pirmosios instancijos teismas šios apklausos metu mažametės duotais parodymais nesivadovavo dėl pastarosios emocinės ir psichologinės būsenos, kas sudarė pagrindą abejoti parodymų patikimu. Tokiai pozicijai pritaria iš aukštesnės instancijos teismas.

59. Apeliacinės instancijos teismo nuomone, pagrįstai kritiškai pirmosios instancijos teismas įvertino liudytojų Audronės Skučienės, Birutės Stepankevičienės, Andrėjaus Lobovo, Vidos Vaivos Armonienės, Marijonos Gutauskienės, Edmundo Limanto, Dariaus Kaminicko, Violetos Milevičienės, Raimundo Čiegio, Aušrinės Balčiūnės parodymus. Audronė Skučienė ir Birutė Stepankevičienė yra nuteistosios Laimutės Kedienės seserys, yra suinteresuotos duoti palankius parodymus pastarajai. Be to, jų duoti parodymai prieštarauja jau aptartų liudytojų parodymams bei kitiems byloje surinktiems įrodymams (Slapto pasiklausymo metu užfiksuotiems duomenims). Liudytojų Vidos Vaivos Armonienės bei Marijonos Gutauskienės parodymai taip pat nesutampa su anksčiau analizuotais liudytojų parodymais bei kitais byloje surinktais įrodymais. Šios moterys dirbo su Neringa Venckiene partijoje, kas duoda pagrindo manyti, jog liudytojos buvo suinteresuotos duoti palankius parodymus nuteistosioms. Liudytojų Andrėjaus Lobovo, Edmundo Limanto, Dariaus Kaminicko, Violetos Milevičienės, Raimundo Čiegio parodymai nei patvirtina, nei paneigia Laimutei Kedienei pareikštą kaltinimą, kadangi Kedžių namo viduje jie nėra buvę ar užeidavo ten retai, įvykius stebėjo iš gatvės (Andrėjaus Lobovo parodymai, t. 15, b.l. 150-151), parodymai dėl mergaitės psichologinės būsenos bei jos elgsenos paremtos subjektyviu liudytojų vertinimu. Liudytoja Aušrinė Balčiūnė taip pat parodė įvykius stebėjusi iš toli, buvo pasyvi įvykių dalyvė. Vėliau, 2011-2012 m. susipažino su Kedžių šeima, nes jai buvo įdomu stebėti įvykius iš arčiau. Taigi ši liudytoja taip pat Kedžių namuose aptariamam laikotarpiu nebuvo ir negali nei patvirtinti, nei paneigti kaltinime nurodytas aplinkybes apie Laimutės Kedienės atliekamus intelektualius mažametės tvirkinamuosius veiksmus.
60. Atskirai aptartini liudytojų Vitalijaus Keršio ir Mariaus Kuprevičiaus parodymai, kuriuos pirmosios instancijos teismo teisėjų kolegija vertino kritiškai dėl jų pozicijos pasikeitimo aptariamoje situacijoje, laikydamas, kad šių asmenų nepastovumas leidžia abejoti ir jų parodymų teisingumu. Vitalijus Keršis parodė, kad jam buvo leista nakvoti Kedžių namuose. Kad Laimutė Kedienė netinkamai bendrautų su nukentėjusiaja jis nėra matęs. Parodė, kad kartą, užėjus į Kedžių namus, juose būnant Kedžiams, Neringai Venckienei, Olgai Girdauskienei jis išgirdo mergaitės sakomus žodžius seneliams „jeigu nori, kad tau kištų pimpalą į burną, patys ten važiuokite“ (t. 15, b.l. 90-96). Tokias aplinkybes apie pasakytą frazę prieš susitinkant su motina patvirtino ir liudytojas Sergejus Lemziakovas. Tai, kad liudytojas pakeitė savo poziciją dėl vadinamojo pedofilijos skandalo, savaime neleidžia vertinti jo parodymų kaip neobjektyvių. Juo labiau, kad jo parodymai proceso metu buvo nuoseklūs, juos patvirtina ir kitų byloje apklaustų liudytojų parodymai. Vis dėlto, nors šis liudytojas pirmosios instancijos teisme aiškino, kad Kedžių namuose girdėjo vartojamus kaltinime nurodytus žodžius ir išsireiškimus, mergaitė pasakodavo apie Andrių Ūsą, kad ją laižydavo ir pan., o jokio neteisėto Laimutės Kedienės elgesio jis nematė, vertinti, kad šio liudytojo parodymai paneigia nuteistajai pareikštą kaltinimą, nėra pagrindo. Matyti, kad Laimutei Kedienei inkriminuota veika prasidėjo 2009-07-01 ir tęsėsi iki 2010-07-16. Liudytojo Vitalijaus Keršio parodymais, į Klonio gatvę jis atvyko 2010 m. gegužės 15 ar 16 d., Kedžių namuose jis pagyveno apie dvi savaites. Todėl aplinkybė, kad per šį trumpą laikotarpį asmuo Laimutės Kedienės daromos veikos nematė, nesudaro pagrindo išvadai, kad tokia veika nebuvo padaryta apskritai. Liudytojas Marius Kuprevičius parodė, kad po 2010-05-14 atvyko į Klonio gatvę, koordinavo ten buvusių žmonių veiksmus, įvardino save kaip faktinį šios gatvės vadovą. Į Kedžių namus jis užeidavo tik kartais, jam buvo pasiūlyta nakvoti Drąsiaus Kedžio priestate, gal pora kartų ten ir nakvojo (t. 15, b.l. 96-102). Taigi matyti, kad įvykius šis liudytojas daugiausia stebėjo būdamas gatvėje, kaip Kedžiai bendravo su mergaite jis nurodė nematęs. Nors apeliacinės

instancijos teismas nenustatė pagrindo abejoti šio liudytojo parodymų patikimumu dėl to, kad jis pakeitė savo poziciją, pastarieji nei patvirtina, nei paneigia apeliantei pareikštus kaltinimus.

61. Nėra pagrindo pritarti apeliančės Laimutės Kedienės skundo argumentams, kad, vertinant byloje pateiktus garso įrašus, nėra aišku ir įrodyta, jog šiuose garso įrašuose yra jos balsas. Kad aptariamuose garso įrašuose užfiksuoti būtent Laimutės Kedienės, Olgos Girdauskienės balsai, patvirtina Lietuvos teismo ekspertizės centro specialisto išvados Nr. 11-2124(14), 11-770(15), 11-2158(14), 11-2732(14), 11-2731(14). Priešingai skundo teiginiams, tik dviejuose įrašuose (Nr. 525 ir 286) išvados dėl Laimutės Kedienės balso yra tikėtinos. Laimutės Kedienės nuomone, iš aptariamų garso įrašų yra ištrauktos pavienės frazės, nevertinant pokalbio konteksto. Negalima sutikti su pastarosios pozicija, kad tokiais pokalbiais nebuvo siekiama tvirtinti mažametę. Apie pokalbių kontekstą, pasiteisinimą tuo metu buvusia situacija (kilęs skandalas, ikiteisminio tyrimo pradėjimas, dingęs Drąsius Kedys), nuteistųjų veiksmų intensyvumą, teismas jau pasisakė, aptardamas BK 153 straipsnyje numatytos veikos buvimą nuteistųjų veiksmuose ir dar kartą šių argumentų nekartoja.

Dėl civilinio ieškinio

62. Nuteistoji Laimutė Kedienė nesutinka su civilinio ieškinio dėl mažametės patirtos neturtinės žalos dydžiu, vertindama jį kaip per didelį, neatitinkantį teismų praktikos šios kategorijos baudžiamosiose byloje. Tuo tarpu, nukentėjusiosios civilinės ieškovės Deimantės Stankūnaitės, veikiančios per įstatyminę atstovę Laimutę Stankūnaite, advokatė apeliaciniame skunde prašo tenkinti civilinį ieškinį visiškai ir priteisti visą prašomą sumą neturtinei žalai atlyginti.
63. Neturtinės žalos atlyginimo atveju visiško žalos atlyginimo principas objektyviai negali būti taikomas visa apimtimi, nes neturtinės žalos neįmanoma tiksliai įvertinti pinigais. Teismo pareiga yra nustatyti teisingą kompensaciją už patirtus neturtinio pobūdžio išgyvenimus, praradimus, parenkant tokią piniginę satisfakciją, kuri kiek galima teisingiau kompensuotų nukentėjusiojo neturtinėms vertybėms padarytą žalą (kasacinė nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-604/2005). Neturtinės žalos apskaičiavimo kriterijų sąrašas nėra baigtinis, todėl teismas privalo atsižvelgti ir į kitas reikšmingas bylos faktines aplinkybes, mažinančias ar didinančias neturtinės žalos atlyginimą. Tačiau tuo pačiu būtina pažymėti, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo jurisprudencijoje ne kartą yra pažymėta ir tai, kad konkretus atlygintinos neturtinės žalos dydis nustatomas atsižvelgiant į kiekvienos bylos aplinkybes ir specifiką, t. y. šis dydis yra bylos faktinių aplinkybių vertinimo dalykas. Dėl to teismų praktikoje nustatomos ir priteisiamos atlyginti žalos dydis, net ir esant tiems patiems nusikalstamos veikos padariniams, paprastai būna skirtingas (kasacinė byla Nr. 2K-266/2013 ir kt.). Tačiau tuo pačiu būtina pažymėti, kad, nustatant neturtinės žalos atlyginimo dydį, turi būti vertinama žalos dydžio nustatymo kriterijų visuma.
64. Nesutikimą su pirmosios instancijos teismo nuosprendžiu nustatytu neturtinės žalos dydžiu, nuteistosios iš esmės motyvuoja tuo, kad nustatytas žalos dydis neatitinka formuojamos teismų praktikos, taip pat prieštarauja teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principams. Pažymėtina, jog kasacinis teismas savo ruožtu yra išaiškinęs, kad teismo, sprendžiančio nukentėjusiajam padarytos neturtinės žalos įvertinimo pinigais klausimą, funkcija yra parinkti teisingą, kuo labiau sušvelninančią negatyvius padarinius piniginę kompensaciją už nukentėjusio asmens patirtus neturtinio pobūdžio išgyvenimus bei praradimus ir taip sudaryti materialias prielaidas kiek įmanoma atkurti tai, ko neturtinės vertybės pažeidimo atveju sugrąžinti, adekvačiai įvertinti ir atlyginti pinigais iš esmės nėra galimybės (kasacinės nutartys Nr. 3K-3-582/2009, 3K-3-217-690/2018). Tuo tarpu, teismų praktika dėl priteistino neturtinės žalos atlyginimo dydžio, suformuota kitose analogiško pobūdžio bylose, yra tik vienas iš kriterijų, pagal kurį nustatomas neturtinės žalos atlyginimo dydis.

65. Aptariamam atveju, nustatant neturtinės žalos dydį, būtina atsižvelgti į tai, kad nusikalstama veika truko pakankamai ilgą laiką tarpą (iš esmės – nuo 2009-07-01 iki 2010-07-16). Neteisėtus veiksmus nukentėjusiosios atžvilgiu atliko jai artimas bei jos aplinkoje nuolat buvęs asmuo, t.y. mažametės močiutė Laimutė Kedienė. Įrodyta, kad vulgarūs žodžiai, amoralūs išsireiškimai apie lytinės aistros tenkinimą buvo vartojami sistemingai, tendencingai, dėl ko neabejotinai buvo traumuojamas besivystantis mažametis vaikas ir jo psichika, neužtikrinant vaikui saugios aplinkos ir normalios vaikystės. Nuolatinė įtaiga vaikui, vertimas bendrauti seksualinėmis temomis, aptariant tariamus mažametės mamos draugus ir vadinant juos necenzūriniais, vulgariais žodžiais, tuo pačiu ir skatinant vaiką jaustis priešiškus jausmus motinai, nuo kurios ji buvo ilgą laiką atskirta dėl visos šios susiklosčiusios situacijos, taip pat vaiko dalyvavimas procesiniuose veiksmuose, kuomet mažametė buvo apklausama apie jos atžvilgiu atliktus neteisėtus veiksmus, neabejotinai sukėlė dvasinius išgyvenimus ir stresą, sutrikdė normalų vaiko vystymąsi. Nukentėjusioji mažametė negalėjo tęsti normalaus gyvenimo Lietuvoje, todėl su savo motina išvažiavo. Nėra jokio pagrindo abejoti, kad dėl patirtų neigiamų vaiko išgyvenimų jai ir toliau reikalinga specialistų psichologų pagalba, siekiant, kad ši neigiama patirtis kiek įmanoma mažiau įtakotų tolesnį mergaitės gyvenimą.
66. Vertinant Laimutei Kedienei priteisto sumos dydžio pagrįstumą, būtina atsižvelgti ir į tai, kad Olgos Girdauskienės, kuri, kaip ir Laimutė Kedienė, buvo kaltinama mažametės tvirkinimu, atžvilgiu baudžiamoji byla nutrauktina, taigi už mažametei padarytą neturtinę žalą materialiai atsakinga yra tik Laimutė Kedienė. Atsižvelgiant į aukščiau aptartas nusikalstamos veikos pasekmes, apeliančės kaltę, jos amžių (pensininkė), turtinę padėtį, į tai, kad turtinė žala aptariama veika nebuvo padaryta, dėl analogiškų Olgos Girdauskienės veiksmų sukeltų pasekmių nukentėjusiajai padaryta žala jau yra atlyginta, sprendžiant, kad iš Laimutės Kedienės priteistina 5 000 Eur suma. Toks dydis atitinka teisingumą, protingumą ir sąžiningumą reikalavimus. Objektivių duomenų, kokia yra nukentėjusiosios būklė šiuo metu, ar jai vis dar reikalinga specialistų pagalba ir kokios yra jos psichinės sveikatos atstatymo perspektyvos, byloje nėra, todėl pagrindo didinti priteistinos neturtinės žalos dydį nukentėjusiosios įgaliotos atstovės advokatės skunde nurodomais argumentais nėra pagrindo. Kadangi baudžiamoji byla Olgos Girdauskienės atžvilgiu nutrauktina, teismas dėl advokatės Neringos Grubliauskienės argumentų, susijusių su solidariaja atsakomybe, nepasisako.
67. Nukentėjusiosios mažametės įgaliota atstovė advokatė Neringa Grubliauskienė prašė 1 000 Eur dydžio atstovavimo išlaidas pripažinti procesinėmis ir priteisti jas iš nuteistųjų. Advokatė, atstovaudama mažametę nukentėjusiąją apskundė pirmosios instancijos teismo nuosprendį, o tai sąlygojo nukentėjusiosios, atstovaujamos įstatyminės atstovės, teisinių paslaugų santykius su advokate bylos nagrinėjimo apeliacinės instancijos teisme. Pagal pateiktus dokumentus, mažametės įstatyminės atstovės tėvas Stasys Stankūnas sumokėjo 1 000 Eur sumą advokato paslaugoms apmokėti. Pagal BPK 106 straipsnio 2 dalį, pripažinęs kaltinamąjį kaltu, teismas, priimdamas nuosprendį, turi teisę nuspręsti iš kaltinamojo išieškoti nukentėjusiojo ir civilinio ieškovo turėtas išlaidas advokato, dalyvavusio byloje kaip nukentėjusiojo ar civilinio ieškovo atstovas, paslaugoms apmokėti. Šios nuostatos galioja taip pat ir nagrinėjant bylą apeliacinėje bei kasacinėje instancijose (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. vasario 23 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-16-895/2016). Advokatė Neringa Grubliauskienė nagrinėjant bylą pirmosios instancijos teisme nedalyvavo, atstovavo nukentėjusiąją apeliacinės instancijos teisme, taigi turėjo susipažinti su pakankamai didelės apimties baudžiamąją byla, siekiant pasiruošti skundų nagrinėjimui. Vertintina, kad advokatės nurodyta suma yra proporcinga suteiktoms atstovavimo paslaugoms ir nėra aiškiai per didelė, šios išlaidos pripažintinos procesinėmis. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad apeliacinis procesas vyko dėl dviejų asmenų, Olgai Girdauskienei baudžiamąją bylą nuspręsta nutraukti, iš Laimutės Kedienės priteistina pusė advokatės prašomos sumos, t.y. 500 Eur.

Teisėjų kolegija, vadovaudamasi BPK 326 straipsnio 1 dalies 2 punktu, 327 straipsnio 1 punktu,
n u t a r i a :

nuteistosios Laimutės Kedienės, nuteistosios Olgos Girdauskienės gynėjo advokato Daniaus Svirinavičiaus, apeliacinius skundus tenkinti iš dalies, nukentėjusios Deimantės Stankūnaitės, veikiančios per jos įstatyminę atstovę Laimutę Stankūnaitę, atstovės advokatės Neringos Grubliauskienės apeliacinį skundą atmesti.

Kauno apylinkės teismo Kauno rūmų teisėjų kolegijos 2018-02-15 nuosprendį dalyje Olgos Girdauskienės nuteisimo pagal BK 153 straipsnio 1 dalį panaikinti ir baudžiamąją bylą jai nutraukti.

Panaikinti laikiną nuosavybės teisės apribojimą, taikomą Olgos Girdauskienės ir jos sutuoktiniui Gintautui Girdauskui, bendrosios jungtinės nuosavybės teise priklausančiam turtui – nebaigtam statyti pastatą – gyvenamajam namui, esančiam Šaltinio g. 9, Karkazų k., Garliavos sen., Kauno r. sav., unikalus numeris 4400-1749-7260, 5 000 Eur sumoje.

Patikslinti nuosprendžio aprašomąją dalį, nurodant, kad dėl Laimutės Kedienės padarytos nusikalstamos veikos turi būti taikoma ne 2010-07-02 įstatymo Nr. XI-989 redakcija, o 2000-09-26 įstatymo Nr. VIII-1968 redakcija.

Priteisti iš Laimutės Kedienės 5 000 (penkis tūkstančius) Eur Deimantei Stankūnaitei neturtinei žalai atlyginti.

Kitą nuosprendžio dalį dėl Laimutės Kedienės nuteisimo pagal BK 153 straipsnio 1 dalį palikti nepakeistą.

Priteisti iš Laimutės Kedienės 500 Eur sumą advokatės Neringos Grubliauskienės išlaidoms apeliacinės instancijos teisme atlyginti.

Teisėjai

Virginija Liudvinavičienė

Jurgita Mačionytė

Alenas Piesliakas

Nuomos tikras
Atstumas

Vilniaus apygardos teismo
teisėja

Virginija Liudvinavičienė

2018-11-09